

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ РОЗВЕДЕННЯ І ГЕНЕТИКИ ТВАРИН ІМЕНІ М.В.ЗУБЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

**В.о. директора ІРГТ ім. М.В.Зубця НААН,
кандидат сільськогосподарських наук**

М. Г. Порхун

31 серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ
ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Освітньо-наукова програма «Біологія»

Спеціальність – 091 БІОЛОГІЯ

Галузь знань – 09 БІОЛОГІЯ

Освітній ступінь – доктор філософії

Чубинське - 2021

Робоча програма з дисципліни «Методика досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи» для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії спеціальності 091 Біологія, галузі знань – 09 Біологія

«18» серпня 2021 р. 12 с.

Розробник:

доктор сільськогосподарських наук, професор **Войтенко С.Л.**

Рецензенти:

Ковтун С.І. – доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН, заступник директора з наукової роботи

Сидоренко О.В. – кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу генетичних ресурсів тварин

Робоча програма розглянута і затверджена на засіданні відділу інтелектуальної власності, маркетингу інновацій та аспірантури

Протокол № 5 від 18 серпня 2021 року

Схвалено Вченою радою Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця

Протокол № 11 від 31 серпня 2021 року

Войтенко С.Л., 2021 р.

1.Опис навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин, що становить 4 кредитів ECTS.

Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість годин -	120
Кількість кредитів -	4
Місце в індивідуальному навчальному плані аспіранта	Обов'язкова (цикл дисциплін спеціальної підготовки)
Рік навчання	1-й
Семестр	1-й
Лекції (годин)	20
Практичні (годин)	20
Самостійна робота (годин)	80
Вид підсумкового контролю	Залік

2. Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни - теоретична і практична підготовка здобувачів вищої освіти доктор філософії з методики досліджень в біології, вибору теми, методів і методик наукових досліджень, проведення і обробки результатів досліджень, оформлення авторських прав, написання та захисту дисертаційної роботи.

Завданням навчальної дисципліни є надання здобувачам вищої освіти знань щодо проведення наукових досліджень в біології, практичного використання одержаних результатів, написання та захист дисертаційної роботи.

У результаті вивчення дисципліни мають бути сформовані:

знання:

- ✓ роботи з різними джерелами літератури, пошуку, обробки та систематизації наукової інформації;
- ✓ основних принципів формулювання робочої гіпотези, проведення наукових досліджень і організації дослідів;
- ✓ методики та методів наукових досліджень;
- ✓ обґрунтування результатів власних досліджень;
- ✓ основних вимог щодо написання наукових праць, оформлення наукової роботи;
- ✓ патентування результатів власних досліджень та основних підходів до захисту інтелектуальної власності;

- **вміння:**
  - працювати з різними джерелами інформації, аналізувати та систематизувати її, виявляти раніше не виявлені задачі, або їх частини;
  - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, впевненості у собі, розвитку відповідних компетентностей;
  - ✓ організовувати творчу діяльність та процес проведення наукових досліджень;
  - ✓ формувати теми та гіпотези досліджень,
  - ✓ проводити зоотехнічну та економічну оцінку результатів досліджень;
  - ✓ подавати заявку про видачу патенту на винахід чи раціоналізаторську пропозицію,
  - ✓ публікувати результати досліджень в наукових виданнях, описувати результати досліджень в розділах дисертації, оформляти дисертаційну роботу та автореферат;
  - ✓ критично сприймати та аналізувати чужі думки та ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, рецензувати наукові публікації та автореферати, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів.

Сформовані компетентності:

- Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, впевненості у собі, розвитку відповідних компетентностей
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно так і письмово
- Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій
- Здатність генерувати нові ідеї, бути креативним.
- Здатність працювати автономно
- Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт
- Здатність проводити наукові дослідження, обробляти, публікувати та патентувати одержані результати
- Здатність планування та управління часом підготовки дисертаційного дослідження.
- Здатність проводити фаховий аналіз різних інформаційних джерел, наукових методів і методик, освітніх, наукових та професійних матеріалів з біології
- Здатність виявляти, проводити постановку та вирішувати наукові завдання і проблеми біології
- Здатність виконувати дослідження з біологічними об'єктами тваринництва, критично аналізувати та оцінювати результати експериментів
- Здатність висвітлювати результати наукових досліджень у вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях, брати участь у наукових дискусіях, критичному діалозі на вітчизняному і міжнародному рівнях.

- Здатність формувати структуру дисертаційної роботи та рубрикації її змістовного наповнення
- Здатність до підприємництва та впровадження у виробництво науково-обґрунтованих результатів дисертаційного дослідження
- Комплексність у набутті та розумінні значного обсягу сучасних науково-теоретичних знань у галузі біології, охорони довкілля та суміжних сферах природничих наук

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Історичні аспекти науки

Етапи розвитку науки. Зоотехнічна наука та єдність теорії і методу. Сучасний стан аграрної науки України. Національна академія аграрних наук України. Державна наукова сільськогосподарська бібліотека НААН.

Тема 2. Методологія та методи наукових досліджень

Рівні наукових досліджень. Методологія наукових досліджень. Методика наукових досліджень та вимоги до неї.

Тема 3. Особливості проведення науково-дослідної роботи.

Особливості, мета та завдання науково-дослідної роботи. Вибір теми та розробка робочої програми. Методи постановки дослідів. Модифікації методик проведення науково-господарських дослідів з питань селекції тварин.

Тема 4. Проведення науково-господарських дослідів

Досліди з великою рогатою худобою, кіньми, свиньми, вівцями, птицею. Підбір тварин в групі. Оцінка тварин за рядом показників при доборі їх для досліджень. Мінімальна кількість чистопородних тварин і помісних тварин в групах. Методики вивчення запланованих показників.

Тема 5. Економічна ефективність наукових досліджень

Види експерименту у тваринництві. Особливості наукового, науково – господарського дослідів та виробничого експерименту. Методи визначення економічної ефективності експерименту.

Тема 6. Наукова інформація

Критерії якості та ефективності наукової інформації. Стадії обробки наукової інформації. Засоби обчислювальної та інформаційної техніки. Система автоматизованої обробки інформації.

Тема 7. Система пошуку та оброблення інформації

Поняття про наукову інформацію та її роль у проведенні наукових досліджень. Основні джерела науково-технічної інформації. Джерела інформації та їх використання в науково-дослідній роботі.

Тема 8. Патентування. Авторське право і суміжні права

Зміст і поняття права власності. Правомочність володіння, користування і розпорядження річчю. Поняття і види права інтелектуальної власності. Закон України «Про власність». Різновиди права інтелектуальної власності. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Об'єкти авторського права. Об'єкти охорони. Суб'єкти авторських і суміжних

прав. Автор та види співавторства. Право на відкриття. Права автора відкриття.

Тема 9. Організація підготовки дисертаційної роботи

Загальні положення. Структура дисертації, вимоги до структурних елементів. Розділи та підрозділи дисертації та їх зміст. Висновки та їх обґрунтування. Список використаних джерел. Пропозиції виробництву. Додатки та що до них входить.

Тема 10. Підготовка дисертації до захисту та її захист в спеціалізованій вченій раді

Основні технічні вимоги до оформлення дисертації та автореферату. Положення про спеціалізовані вчені ради по захисту дисертацій. Правила подання дисертації до спецради та її захисту на засідання спеціалізованої вченої ради

4. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	усього	л	п	с.р.
Тема 1. Історичні аспекти науки	9	2	2	5
Тема 2. Методологія та методи наукових досліджень	9	2	2	5
Тема 3. Особливості проведення науково-дослідної роботи	9	2	2	5
Тема 4. Проведення науково-господарських дослідів	14	2	2	10
Тема 5. Економічна ефективність наукових досліджень	9	2	2	5
Тема 6. Наукова інформація	14	2	2	10
Тема 7. Система пошуку та оброблення інформації	14	2	2	10
Тема 8. Патентування. Авторське право і суміжні права	19	2	2	15
Тема 9. Організація підготовки дисертаційної роботи	14	2	2	10
Тема 10. Підготовка дисертації до захисту та її захист в спеціалізованій вченій раді	9	2	2	5
Усього годин по дисципліні	120	20	20	80

\

5. Теми практичних занять

Назви тем	К-сть годин
Тема 1. Історичні аспекти науки	2
Тема 2. Методологія та методи наукових досліджень	2
Тема 3. Особливості проведення науково-дослідної роботи	2
Тема 4. Проведення науково-господарських дослідів	2
Тема 5. Економічна ефективність наукових досліджень	2
Тема 6. Наукова інформація	2
Тема 7. Система пошуку та оброблення інформації	2
Тема 8. Патентування. Авторське право і суміжні права	2
Тема 9. Організація підготовки дисертаційної роботи	2
Тема 10. Підготовка дисертації до захисту та її захист в спеціалізованій вченій раді	2
Усього	20

6. Тематика самостійної роботи

Назви тем	К-сть годин
Тема 1. Історичні аспекти науки	5
Тема 2. Методологія та методи наукових досліджень	5
Тема 3. Особливості проведення науково-дослідної роботи	5
Тема 4. Проведення науково-господарських дослідів	10
Тема 5. Економічна ефективність наукових досліджень	5
Тема 6. Наукова інформація	10
Тема 7. Система пошуку та оброблення інформації	10
Тема 8. Патентування. Авторське право і суміжні права	15
Тема 9. Організація підготовки дисертаційної роботи	10
Тема 10. Підготовка дисертації до захисту та її захист в спеціалізованій вченій раді	5
Усього	80

В основі самостійної роботи здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни «Методика досліджень та організація підготовки дисертаційної роботи» - потреба в отриманні необхідного рівня знань, який узгоджується із оволодіння такою сумою знань і вмінь, які дадуть йому змогу майбутньому науковцеві проявити себе як висококласного фахівця в галузі біологія..

Аудиторна самостійної роботи здобувачів вищої освіти проводиться

під час проведення практичних занять шляхом надання відповідей на питання вивчених тем, результатів проведення патентного пошуку за темою дисертаційних робіт, визначення актуальності й новизни власних досліджень, написання робочої програми досліджень, написання тез, оформлення заявки на корисну модель чи патент, складання змісту дисертації тощо. Самостійна робота, що виконується за межами аудиторії охоплює підготовку до підсумкового семестрового контролю, атестації здобувачів вищої освіти та інших видів контрольних випробувань, участь у наукових і науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах, олімпіадах тощо.

7. Методи навчання

Методи навчання:

- ✓ *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, інструктаж.
- ✓ *Наочні*: ілюстрація, спостереження.
- ✓ *Практичні*: практична робота, виробничо-практичні методи.
- ✓ *За характером логіки пізнання* – аналітичний, індуктивний, метод
- ✓ *За характером та рівнем самостійної розумової діяльності здобувачів* – частково-пошуковий, пояснювально-демонстративний.
- ✓ *За активністю* – диспути, самооцінка знань, використання технічних засобів навчання, використання контролюючих тестів .
- ✓ *Інтерактивні технології навчання* - мультимедійні технології та інші телекомунікації.

8. Форми контролю

Одним із обов'язкових елементів навчального процесу при вивченні дисципліни є проведення поточного контролю засвоєння знань та підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Поточний контроль успішності здобувача вищої освіти здійснюється за видами навчальної роботи:

- ✓ виконання завдань під час практичних занять;
- ✓ оцінювання самостійної роботи;
- ✓ тестування.

Підсумковий контроль за дисципліною – **залік** у першому семестрі.

9. Розподіл балів, які отримують аспіранти з вивчення дисципліни

Вид	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	Σ
Виконання завдань під час практичних занять	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	50
Самостійна робота	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	30
Тестування										20	20
Всього	8	8	8	8	8	8	8	8	8	28	100

Поточний контроль успішності здобувача вищої освіти здійснюється за видами навчальної роботи:

- ✓ виконання завдань під час практичних занять та їх захист

шкала та критерії оцінювання :

5 балів - відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей.

4 бали - вище середнього рівня з кількома несуттєвими помилками.

3 бали - в цілому правильна робота з незначною кількістю помилок.

2 бали - непогано, але зі значною кількістю недоліків.

1 бал – завдання практично не виконане

0 балів – завдання не виконане і потребує повторного виконання.

- ✓ тестування

шкала та критерії оцінювання тестових завдань наступні:

16-20 балів - відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей.

13-15 бали - в цілому правильна робота з незначною кількістю помилок.

9-12 бали - непогано, але зі значною кількістю недоліків.

4-8 бал – завдання практично не виконане

0 -4 балів – завдання не виконане і потребує повторного виконання.

- ✓ виконання завдань самостійної роботи

шкала та критерії оцінювання самостійної роботи наступні:

3 бали - відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей.

2 бали - в цілому правильна робота з незначною кількістю помилок.

1 бал - непогано, але зі значною кількістю недоліків.

0 балів – завдання не виконане і потребує повторного виконання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою <u>для заліку</u>
90-100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
63-74	D	
60-62	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Мультимедійне забезпечення, комп'ютери, стенди, методичні рекомендації.

11. Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» // ВВР, 2004. – № 37-38, (Зі змінами та доповненнями № 1017-VIII від 18.02.2016, ВВР, 2016, № 13, ст.145).
2. Закон України «Про наукову і науково-технічну інформацію»
3. Постанова КМУ Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) від 23 березня 2016 року № 261
4. ДСТУ 7093:2009. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами.
5. ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення
6. ДСТУ 2394-94. Інформація та документація. Комплектування фонду, бібліографічний опис, аналіз документів. Терміни та визначення.
7. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень / Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.
8. Іноземцев Г.Б., Козирський В.В. Основи наукових досліджень. – К.: Видавничий центр НАУ, 2006. – 264 с.
9. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посібник для вищ. навч. закл. / Ольга Володимирівна Крушельницька. – К. : Кондор, 2004.– 192 с.

10. Клименюк О. В. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження / авторський підручник / Олександр Валеріанович Клименюк.– Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007.– 398 с.

11. Яблонський В. Наукознавство. Основи наукових досліджень у тваринництві та ветеринарній медицині // В.Яблонський, О.Яблонська: Навч. посібн. для системи магістратури, аспірантури та докторантури. Друге видання .– Київ, 2007.–332 с.

12. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: навч. посібн. – К. Центр учбової літератури, 2007.-254с.

13. Патент на корисну модель № 145565 Україна (51) МПК А01К/67/2 Спосіб відбору та кріоконсервації сперми кнурів місцевих порід / С.І. Ковтун, С.Л. Войтенко, О.В. Щербак, О.В. Сидоренко, М.Г. Порхун, П.А. Троцький; Заявник і патентоволодар Інститут розведення і генетики тварин ім. М.В.Зубця. – № заявки у 2020 03685; заявл.19.06.2020; опубл. 28.12.2020. Бюл. № 24.

14. Патент на корисну модель № 145566 Україна (51) МПК А01К/67/2 Спосіб відбору кнурів для кріоконсервації їх сперми / С.Л. Войтенко, О.В. Сидоренко ; Заявник і патентоволодар Інститут розведення і генетики тварин ім. М.В.Зубця. – № заявки у 2020 03693; заявл.19.06.2020; опубл. 28.12.2020. Бюл. № 24.

15. Свідоцтво № 96704 про реєстрацію авторського права на твір «Результати оцінки великої рогатої худоби племінних стад дослідних господарств мережі НААН та рекомендації щодо ведення племінної справи у молочному скотарстві. /Сидоренко О.В. , Войтенко С.Л., Порхун М.Г.

Допоміжна

1. Баскаков А.Я., Туленков Н.В. Методология научного исследования: Учеб. пособие. – К.: МАУП, 2002. – 216 с.

2. Воротіна Л. І. Кандидатська дисертація: методика написання і захисту / посіб. для аспірантів і здобувачів наук. ступ. / Воротіна Людмила Іванівна, Воротін Валерій Євгенович, Гуткевич Світлана Олександрівна ; Європейський ун -т. – Вид. 2-ге . К.,2008.

3. Медвідь В.Ю., Данько Ю.І., Коблянська І.І. Методология та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях: навчальний посібник. – Суми: Університетська книга, 2020. – 219 с.

4. Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження: організація, методология, інформаційне забезпечення / навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., реком. МОНУ / Пілюшенко Віталій Лаврентійович, Шкрабак Ірина Володимирівна, Славенко Едвін Ігорович. – К. : Лібра, 2004. – 344 с. : іл. — Бібліогр.: с. 343.

5. Соловійов С. М. Основи наукових досліджень / навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., реком. МОНУ / Станіслав Миколайович Соловійов. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 176 с.

6. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності / підручник для студ. вищ. навч. закл. / Шейко Василь Миколайович, Кушнарєнко Наталя Миколаївна. — 5-е вид., стер. — К. : Знання, 2006. — 307 с. — Бібліогр.: с. 305-307.

12. Інформаційні ресурси

1. Сайт Міністерства аграрної політики України
2. Сайт Верховної Ради України (законодавча база)
3. Сайт Департаменту інтелектуальної власності
4. Сайти наукових установ НААН України.